
Historie fakulty

Dějiny UK HTF sahají od počátku dvacátých let minulého století až do naší současnosti. Můžeme je rozdělit do několika etap. I když jsou spjaty dominantně s dějinami Církve československé husitské (dále CČSH), vždy se odvíjely i v širším ekumenickém rámci; což zde můžeme pouze naznačit.

Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká 1921–1932 (HČEFB)

Po svém vzniku potřebovala nutně Církev československá někde vzdělávat své budoucí kněze. Na vlastní fakultu nebylo ještě pomyšlení, proto se nabízela možnost posílat bohoslovce na evangelickou Husovu fakultu, která vznikla krátce předtím.

První posluchač z Církve československé se zapsal na Husovu fakultu již ve studijním roce 1921/22. Počty studujících rychle rostly. Prvním profesorem za CČS se stal Karel Statečný, který však v r. 1927 zemřel.

Bohoslovci Církve československé, které studovali na Husově fakultě, měli zajištěny konfesně orientované přednášky na bohoslovecké koleji. Organizoval je pozdější profesor biblické teologie a patriarcha František Kovář.

Protože tu byly pochopitelné konfesní rozdíly s evangelickou církví, Církev československá se snažila založit vlastní teologickou fakultu, resp. Vysokou školu bohovědnou.

K tomuto pokusu došlo v roce 1932, měl však jen dvouleté trvání.

Vysoká škola bohovědná CČS 1932–1934 (VŠB CČS)

V letním semestru 1932/33 bylo zapsáno 86 řádných a šest mimořádných posluchačů. Na této samostatné vysoké škole působily některé osobnosti církve, jako např. Alois Spisar, patriarcha Procházka, biskup Rostislav J. Stejskal a další. Škola byla soukromá, měla velké finanční i organizační potíže. Proto bylo rozhodnuto, že studenti československého vyznání se vrátí na Husovu fakultu.

Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká 1934–1939 (HČEBF). Od roku 1935 Sekce CČS HČEFB

Československá vláda vydala v r. 1935 nařízení, kterým se měnil statut Husovy fakulty, na které měla Církev československá zajištěny nyní čtyři stolice.

Na fakultě vznikla rovněž sekce pedagogů Církve československé. Prvním řádným profesorem zde byl jmenován dr. h. c. Alois Spisar (věrouka, etika), po něm následoval ThDr. PhDr. František Kovář (biblistika, religionistika). Docenturu o několik let později získal i PhDr. F. M. Hník (křesťanská sociologie). Od konce třicátých let se studiu bohosloví věnovalo 130 kandidátů. Tento slibný vývoj přerušila nacistická okupace, spojená v listopadu 1939 s uzavřením všech českých vysokých škol.

Sekce CČS na Husově československé evangelické fakultě bohoslovecké (HČEFB) 1945–1950

Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká (HČEBF) zahájila činnost v červnu 1945. Právní základnu k tomu vytvořilo vládní nařízení č. 9/1945 Sb. z 25. května 1945. Fakulta navázala ve své činnosti na právní stav platný ke dni 29. září 1938.

V sekci Církve československé došlo k změnám ve složení pedagogického sboru. Řádnými profesory byli A. Spisar a F. Kovář. Po návratu z londýnské emigrace se stal řádným profesorem i F. M. Hník, suplentem praktické teologie dr. O. Rutrle, suplentem pro starozákonní vědu dr. M. Novák. Asistenturu získal historik dr. M. Kaňák, který vzápětí odjel na studijní cestu do USA. Děkanem fakulty byl zvolen pro období 1946/7. F. M. Hník. F. M. Hníka podpořeného k děkanské funkci prezidentem E. Benešem ve školním roce 1947/8 vystřídal v úřadě prof. J. L. Hromádka, který se v létě 1947 vrátil do vlasti z USA. Ten však byl evangelického vyznání.

Husova československá bohoslovecká fakulta 1950–1990 (HČBF)

Roku 1950, na sklonku existence Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké, ji navštěvovalo 223 posluchačů a přednášelo zde čtrnáct profesorů obou sekcí. Došlo k novému uspořádání nejen Husovy fakulty, ale všech bohosloveckých fakult v tehdejší Československé republice. Husova fakulta byla rozdělena podle konfesí na fakulty dvě: pro Církev československou vznikla Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, pro Církev československou evangelickou a některé menší evangelické církve pak Komenského evangelická bohoslovecká fakulta v Praze. Přesto, že tuto reorganizaci provedl stát, vyhovovala všem, jichž se týkala.

Situaci zásadně vyřešilo vládní nařízení č. 112/1950 Sb. z 14. července 1950 o bohosloveckých fakultách.

HČBF zahájila činnost 6. října 1950 ustavující schůzí fakulturní rady. Jejím prvním děkanem se stal prof. F. M. Hník. Před veřejností se fakulta zviditelnila akademickou slavností v Karolinu 16. října 1950. Jmenováno bylo sedm katedrových profesorů, čtyři profesori stolic, dva docenti a pět asistentů. Katedru systematické teologie měl vést doc. Zdeněk Trtík, katedru biblické teologie vedl v letech 1950–51 patriarcha Kovář, jehož práci postupně převzal dr. Jindřich Mánek. Starozákonní vědu v letech 1950–51 přednášel dr. Miroslav Novák, jehož asistentem se stal pro léta 1950–60 nadaný dr. Stanislav Heřmanský. Vedení katedry praktické teologie se ujal prof. Otto Rutrle (1950–61). Stolicí pro katechetiku spravoval Rudolf Horský, stolicí církevního práva přednosta Ústřední rady CČSH dr. František Fousek (1950–51) a dr. Ladislav Šimšík (1951–62). Katedru sociální teologie řídil prof. František M. Hník (1950–55). Doc. Miloslav Kaňák se ujal vedení katedry církevních dějin (1950–80), lektorátu pomocných věd historických pak přednosta Ústřední rady CČSH Veleoslav Růžička. Nově byla pojata katedra teorie náboženství a filozofie, jejímuž vedení se věnoval dr. Jaroslav Světlý (1950–53). Asistentem zde se stal dr. Jaroslav Kučera (1950–60). Katedru společenských nauk krátce vedl náměstek ministra financí dr. ing. Bedřich Spáčil (1950–51), působili zde doc. Karel Rataj (1950–51), profesori Karel Hlaváček (1951–52) a Josef Polák (1952–68).

Ateistický stát měl zájem potlačit vědeckou a badatelskou stránku fakulty a učinit z ní účelové učiliště pro praktickou duchovní správu. To se mu nikdy zcela nepodařilo a fakulta přes řadu rizik udržovala kontakt se svobodnou vědou v zahraničí i doma. V dalších letech na místa svých učitelů přicházeli noví habilitovaní docenti: Anežka Ebertová, Vladimír Kubáč, Jiřina Kubíková, Zdeněk Kučera, Milan Salajka a Zdeněk Sázava. V omezené míře se dařila práce s novými doktorandy. Fakulta však nebyla právně rovna ostatním vysokým školám totalitního státu. To bylo ze strany pedagogů i studentů pocíťováno jako velmi omezující. Stejně tomu bylo i u ostatních teologických fakult.

Demokratický duch fakulty se projevoval výrazně v akcích doma i v zahraničí, jež se vázaly k 70. výročí vzniku ČSR v roce 1988, a plně i v participaci studentů a učitelů při akcích, jež vyvrcholily 17. listopadu 1989.

Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy (HTF UK)

Na vrcholu sametové revoluce, 1. prosince 1989, předal prefekt Husovy československé bohoslovecké fakulty Jan Schwarz s delegací rektoru Karlovy univerzity akademiku Zdeňku Češkovi žádost o zařazení Husovy fakulty do svazku UK. Vystavlo jednání, jež vyvrcholilo zákonem č. 163/1990 Sb., podle něhož byly do Karlovy univerzity inkorporovány teologické fakulty katolická, evangelická i husitská. Tak se v zápase o svobodu národa, církve i vědy konstitovala Husitská teologická fakulta UK. Jejím děkanem byl zvolen Prof. Zdeněk Kučera (nar. 1930), který také koncipoval novou koncepci studia, kdy vedle teologie se na fakultě studují další obory. Fakulta tak chystá nejen budoucí duchovní, ale i různé odborníky z dalších oborů (religionisty, učitele náboženství, filozofie a etiky, sociální a charitativní pracovníky). Na fakultě se studuje také východní křesťanství a judaistika, jsou zde samostatné obory starokatolická a pravoslavná teologie.